

การออกแบบโครงการที่มีประสิทธิภาพ: การวิเคราะห์ ข้อผิดพลาดในการให้เหตุผล

ข้อผิดพลาดในการให้เหตุผล

หลักฐานที่มีคุณภาพต่ำและการรับประกันที่ไม่สมเหตุผลมักนำไปสู่ข้อสรุปที่ผิดพลาดได้ ข้อผิดพลาดในการให้เหตุผลเหล่านี้มักอธิบายว่าเป็นความล้มเหลวในการให้เหตุผลอย่างไม่เป็นทางการ ความรู้ของความล้มเหลวนี้สามารถช่วยนักเรียนคิดข้อโต้แย้งที่มีพลังมากขึ้นและเป็นนักคิดที่ตีขึ้นได้

การด่วนสรุปเป็นหลักการทั่วไป

เมื่อคนเราสร้างความคิดเห็นขึ้นจากหลักฐานที่มีอยู่น้อยเกินไปหรือจากเพียงสองสามตัวอย่าง ก็จะทำการด่วนสรุปเป็นหลักการทั่ว ๆ ไป ตัวอย่างของความล้มเหลวนี้อาจเป็นคนที่เฝ้าดูข่าวจากหน้าจอโทรทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงที่ฉ้อโกงเงินสวัสดิการและด่วนสรุปว่าคนส่วนใหญ่ที่ได้รับเงินสวัสดิการเป็นคนฉ้อโกง บ่อยครั้งที่พฤติกรรมตายตัวเป็นผลมาจากการด่วนสรุป รูปแบบหนึ่งของการด่วนสรุปเป็นหลักการคือการเน้นความล้มเหลวในกรณีศึกษาที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ และยึดถือเป็นตัวแทนของกรณีศึกษาส่วนใหญ่

อุบัติเหตุ

รูปแบบของความล้มเหลวที่เกิดขึ้นเมื่อแต่ละคนยึดถือความคิดเห็นอยู่บนข้อยกเว้นของกฎกติกา ตัวอย่างเช่น แม้ว่าโดยทั่วไปแล้วคนเราเห็นด้วยว่าการฆ่าคนอื่นผิด แต่คนส่วนใหญ่ก็เห็นด้วยว่าในบางครั้ง เช่น เป็นการป้องกันตนเองหรือผู้อื่นนั้นยอมรับได้ การให้เหตุผลในกรณีอุบัติเหตุ อาจพูดได้ว่าการป้องกันตนเองไม่ใช่สิ่งผิด จากนั้นการฆ่าในสถานการณ์อื่นก็ไม่ผิดเช่นกัน

ต้นเหตุผิด

ความล้มเหลวในการให้เหตุผลเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนคิดว่าเพราะสองเหตุการณ์เกิดขึ้นตามกันมา เหตุการณ์หนึ่งเป็นสาเหตุของอีกเหตุการณ์หนึ่ง ทั้งสองเหตุการณ์สามารถมีสาเหตุมาจากเหตุการณ์ที่สาม หรือเป็นเหตุบังเอิญที่เกิดพร้อมกัน ปรากฏการณ์ที่หลอเชื่อหลายอย่างมาจากการให้เหตุผลในลักษณะเช่นนี้ “เมื่อฉันสวมเสื้อนำโชคตัวนี้ ฉันมักจะทำคะแนนสอบได้ดีเสมอ”

อุปมาที่เป็นเท็จ

การเปรียบเทียบแนวคิดหรือข้อคิดเห็นที่คล้ายคลึงกันสองอย่าง โดยการอุปมาสามารถเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังสำหรับความเข้าใจในแนวคิดที่ไม่คุ้นเคย อย่างไรก็ตาม การให้เหตุผลที่ผิดพลาดมีบทบาทเมื่อเกิดการเปรียบเทียบที่ไม่มีเหตุผล ตัวอย่างเช่น มีความคล้ายคลึงในการปฏิวัติอเมริกัน การปฏิวัติฝรั่งเศส และการปฏิวัติในเม็กซิโก

แต่การทำการตัดสินใจเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งอาจผิด เพราะยังมีความแตกต่างที่สำคัญในทั้งสามการปฏิบัติ

การวางยาพิษในบ่อน้ำ (Poisoning the Well)

คนที่ยึดมั่นในทัศนคติทัศนคติหนึ่งโดยเฉพาะจะใช้กลวิธีนี้จนไม่เชื่อในหลักฐานใด ๆ ที่ขัดแย้งกับทัศนคติของตน ตัวอย่างเช่น นักเรียนระดับมัธยมศึกษาอาจพิจารณาว่าบทละครของเชกสเปียร์เชย ล้าสมัย และปฏิเสธที่จะยอมรับว่าคนนับล้านคนสนุกสนานและชื่นชอบในเรื่องนี้มาหลายศตวรรษ

การร้องขอคำถาม

ความล้มเหลวนี้ซึ่งอาจเรียกว่า การให้เหตุผลเวียน (circular reasoning)

จะใช้เมื่อคนเราใช้ข้อกล่าวอ้างของตนเองเป็นหลักฐานสำหรับความน่าเชื่อถือของข้อกล่าวอ้างนั้น ยกตัวอย่างเช่น นักเรียนจะร้องขอคำถามเมื่อโต้ตอบกับคำถาม เช่น “ประธานาธิบดีที่มีประสิทธิภาพที่สุดในสหรัฐอเมริกาคือใคร” นักเรียนเขียนว่า “ลินคอล์นเป็นประธานาธิบดีที่มีประสิทธิภาพที่สุดเพราะเป็นคนที่ดีที่สุดเท่าที่เคยมีมา” หรือขอให้นักเรียนอีกคนหนึ่งเตรียมเหตุผลในการเลือกหนังสือที่ดีที่สุดจากบอกว่า “หนังสือเล่มนี้ดีที่สุดเพราะฉันชอบมัน”

เลี้ยงประเด็น

บ่อยครั้งที่การให้เหตุผลในรูปแบบนี้มักใช้โดยบุคคลสาธารณะที่ไม่ต้องการอภิปรายในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งด้วยเหตุผลบางประการ เหตุผลอาจน่าเชื่อถือ เช่นกรณีเพื่อเป็นความลับหรือความมั่นคงปลอดภัย หรือหัวข้อนั้นอาจน่าอายหรือเป็นลบ ตัวอย่างเช่น ผู้ว่าการมลรัฐอาจโต้ตอบกับคำถามเรื่องการฉ้อราษฎร์บังหลวงที่เกิดในการบริหารของตนเองด้วยการพรรณนาถึงความงามของสวนสาธารณะ

ข้อผิดพลาดในการให้เหตุผล

ดึงดูผู้มีอำนาจ

หลักฐานที่โน้มน้าวมีความน่าเชื่อถือ

และหลักฐานประเภทนี้สามารถได้มาจากคน/แหล่งข่าวที่มีอำนาจเป็นที่เคารพ

แม้ว่าบางคนอาจไม่เห็นด้วยกับความเห็นของสมาคมแพทยอเมริกันหรือสมาคมการศึกษาแห่งชาติ

ทัศนคติจากแหล่งสื่อที่เป็นที่ยอมรับ ในทางกลับกัน คนหรือแหล่งที่มาที่มีอำนาจบางคน

อาจทั้งไม่เหมาะสมสำหรับข้อโต้แย้งหรือมีค่าเพียงเฉพาะกับบางกลุ่ม ยกตัวอย่างเช่น จากผู้มีอำนาจทางศาสนา

ก็จะดึงดูได้เฉพาะกลุ่มทางศาสนานั้น บางครั้งพ่อแม่จะกระตุ้นด้วยประโยค ‘เพราะฉันพูดอย่างนั้น’

ซึ่งอาจมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในบางครั้ง แต่ไม่ใช่เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับการให้เหตุผลที่ดี

การโต้แย้งจากความไม่รู้

กลวิธีนี้อ้างว่าเพราะข้อกล่าวอ้างไม่สามารถบอกได้ว่าไม่จริง ดังนั้นมันจะต้องเป็นจริง

‘คุณไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าไม่มีจานบิน ดังนั้นแสดงว่ามันต้องมี’

ผลพวงที่ตามมา

มักใช้กับการโฆษณา ความล้มเหลวนี้เกิดจากความปรารถนาของคนเราที่ต้องการการยอมรับและชอบจากผู้อื่น คนเรามักเชื่อและทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพราะ ‘คนอื่น ๆ ก็ทำเหมือนกัน’

งานโฆษณาเสื้อผ้าอาจบอกเป็นนัยว่าคุณควรซื้อยีนส์ตัวนั้นเพราะ ‘เด็กแนว’ ใส่เสื้อผ้าประเภทนี้ การเอาคืนที่ง่ายสุดต่อข้อโต้แย้งนี้คือความนิยม “ถ้าทุกคนกระโดดหน้าผา คุณจะทำเหมือนกัน ใช่ไหม”

ภาวะลังเลที่ผิดพลาด

ยังเรียกว่า การคิดแบบขาวและดำ

รูปแบบการให้เหตุผลลักษณะนี้ลดประเด็นความซับซ้อนด้วยทางเลือกที่หลากหลายไปเป็นประเด็นไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง ตัวอย่างของความล้มเหลวนี้ ‘อเมริกัน รักมันหรือทิ้งมัน’ นักเรียนใช้การให้เหตุผลแบบนี้อาจพูดว่า ‘ไม่ว่าคุณชอบฉันและให้ A กับฉัน หรือคุณไม่ชอบฉันและให้ C’ หรือ ‘ไม่ว่าคุณจะเชื่อเรื่องการสวดมนต์ที่โรงเรียน หรือคุณเป็นพวกนับถือดิ้นฟ้า’

มนุษย์หุ่นฟาง (Straw Man)

ลองจินตนาการต่อไปนี้ โลก

ไบรอนกำลังวิ่งเต้นที่จะเป็นคณะกรรมการประจำเมืองและเขียนข้อความต่อไปนี้เกี่ยวกับผู้สมัครที่เป็นคู่แข่งกับเธอว่า ‘คู่แข่งชั้นของฉัน เดิร์ก เฮดสโตน ชอบขึ้นภาษีเพื่อสร้างสนามกอล์ฟสำหรับผู้มีอันจะกินของเมืองนี้’

คนที่ใช้กลวิธีลักษณะนี้วาดภาพทัศนคติของฝ่ายตรงข้ามอย่างไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์

ดังนั้นเป็นการง่ายที่จะถูกลดเครดิต

ชื่อของความล้มเหลวนี้ได้มาจากข้อคิดเห็นที่ว่ามนุษย์หุ่นฟางสามารถถูกเผาและทำลายได้ง่ายกว่าคู่แข่งที่แท้จริง

ความล้มเหลวในการให้เหตุผลเหล่านี้เกี่ยวพันทั้งการสื่อสารสู่สาธารณะรวมทั้งในการสนทนาส่วนตัว

การตระหนักถึงข้อผิดพลาดร่วมกันอย่างเป็นตรรกะเป็นสิ่งสำคัญถ้าจะพัฒนานักเรียนไปสู่การเป็นนักคิดที่ดี